

Correctievoorschrift Een Alkmaars examen VWO 2023

geschiedenis

Dit examen volgt zoveel mogelijk de geest van de correctievoorschriften van het centraal examen, maar laat vanwege het vrijblijvende karakter uiteraard meer ruimte in de beoordeling. Bij het hanteren van een N-term 1.0 kan de leerling een aardige indicatie krijgen van het behaalde resultaat in vergelijking tot het centraal examen.

Vraag	Antwoord	Score
-------	----------	-------

Door de tijd heen

- 1 **maximumscore 2**
De juiste volgorde is:
6, 1, 2, 5, 3, 4
- Opmerking*
Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.
- 2 **maximumscore 3**
Voorbeeld van een goed antwoord:
1. De processie wordt verboden doordat het katholicisme is verboden / het protestantisme de overhand heeft genomen, wat te verklaren valt door middel van (KA) 'het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat' / (KA) 'de protestantse reformatie die splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had'. 1
2. In de 19^e eeuw krijgt het katholicisme meer ruimte / meer zelfbewustzijn als gevolg van (KA) 'de opkomst van emancipatiebewegingen' (waardoor de processie weer doorgang kan vinden) 1
3. Als gevolg van ontkerkelijking / secularisering / verminderd aantal gelovigen neemt de belangstelling voor het Bloedwonder af, wat te verklaren valt vanuit (KA) 'de toenemende westerse welvaart die vanaf de jaren '60 van de 20e eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen' 1
- Opmerking*
Voor het noemen van een juist kenmerkend aspect zonder verklaring voor de verandering in de viering van het Bloedwonder, wordt geen scorepunt toegekend

Prehistorie en Oudheid

- 3 **maximumscore 2**
- Voorbeeld van een goed antwoord is: 1
- De vondst van het wiel kan duiden op een samenleving waar (vormen van) handel plaatsvond, vanwege het vervoer van producten / het gebruik van een wegennet. 1
- De constructie van het wiel vereist specifieke kennis en vaardigheid, wat wijst op een samenleving waar arbeidsspecialisatie plaatsvond.

- 4 **maximumscore 4**
- Voorbeeld van een goed antwoord is:
 Het niet-vervolgen van andersgelovigen voorkwam mogelijke opstanden die de uitbreiding/instandhouding van het Romeinse Rijk in gevaar konden brengen / maakte het voor andere culturen aantrekkelijker opgenomen te worden in het Romeinse Rijk 1
- Volgens het Romeinse bestuur bracht de christelijke religie de stabiliteit van het Romeinse Rijk in gevaar, omdat de christenen weigerden de keizer te aanbidden (vanuit het monotheïstische karakter van hun godsdienst) 1

Middeleeuwen

- 5 **maximumscore 2**
- Kern van een juist antwoord is:
- In West-Europa bestond vrijwel geen handel / was de geldeconomie verdwenen, er was sprake van (KA) 'de vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende agrarische cultuur, georganiseerd via hofstelsel en horigheid' 1
- Doordat er in Alkmaar (gouden) munten werden gebruikt was er zichtbaar wel sprake van handel / was de agrarisch-stedelijke cultuur in de vroege middeleeuwen in Alkmaar nog niet geheel verdwenen / was de samenleving rijker dan werd aangenomen 1
- 6 **maximumscore 4**
- Voorbeeld van een juist antwoord is:
1. Net als in de Vroege Middeleeuwen staat de stad Alkmaar onder gezag van de graaf/gravin, wat in de bron duidelijk wordt door het gegeven dat Jacoba van Beieren de gehoorzaamheid van de burgers opeist / stelt dat de burgers van Alkmaar haar onderdanen zijn / betalingen van de stad opeist 1
2. Uit de bron blijkt dat Jacoba van Beieren het zelfbestuur van de stad bevordert / de gilden meer inspraak geeft in het bestuur van de stad / de burgerij steeds meer zelfbestuur krijgt, doordat het de gilden mogelijk wordt gemaakt uit hun midden vertegenwoordigers voor het stadsbestuur te leveren 1

- 7 **maximumscore 3**
 Kern van een goed antwoord is:
 Het verbod levert Filips de Goede meer belastinginkomsten op, waardoor hij in staat is zijn centralisatiepolitiek te financieren en de macht van de geestelijkheid te beperken, 1
 wat passend is bij (KA) 'het begin van staatsvorming en centralisatie' en 1
 (KA) 'het conflict in de christelijke wereld over de vraag of de wereldlijke dan wel de geestelijke macht het primaat behoorde te hebben' 1

Opmerking

Alleen als de politieke doeleinden van Filips de Goede goed worden weergegeven, worden aan de kenmerkende aspecten punten toegekend.

Vroegmoderne tijd

- 8 **maximumscore 2**
 Voorbeeld van een goed antwoord is:
 - het schilderij laat zien dat liefdadigheid / zorg voor de armen vanuit de burgers wordt verzorgd en niet vanuit de kerk / de geestelijkheid zoals in de Middeleeuwen veelal het geval was 1
 - dit is passend bij de gedachte van de bonum commune, waarbij het algemeen belang van de stad centraal staat en gediend moet worden door het stadsbestuur / dat inhoudt dat burgers een gedeelde verantwoordelijkheid hebben voor elkaar 1
- 9 **maximumscore 2**
 Voorbeeld van een goed antwoord is:
 De religiepolitiek van de Habsburgers was gericht (middels Bloedplakaten) op het vervolgen/verbieden van het protestantisme. 1
 Hoewel Formerius vanwege het bezit van ketterse/protestantse boeken wordt vervolgd (waaruit blijkt dat de plakaten uitgevoerd/gehandhaafd worden), is het duidelijk dat de protestantse ideeën zich blijven verspreiden. 1

Opmerking

Alleen als bij de tweede deelvraag wordt ingegaan op gegevens rondom Formerius, wordt aan de eerste deelvraag een scorepunt toegevoegd.

- 10 **maximumscore 2**
 Kern van een goed antwoord is:
 - de onderwerpen van de encyclopedie zijn veelal afkomstig uit overzeese gebieden, wat passend is bij (KA) 'het begin van Europese overzeese expansie' 1
 - Clusius onderzoekt door middel van observaties / haalt zijn informatie uit eigen onderzoek in plaats van literatuur, wat passend is bij (KA) 'de wetenschappelijke revolutie' 1
- Opmerking*
Alleen als er een juiste koppeling is van een gegeven met het kenmerkend aspect wordt een scorepunt toegekend
- 11 **maximumscore 3**
 Voorbeeld van een goed antwoord is:
 - middels het Groot Desseyn kon Spanje waarmee de Republiek op dat moment in oorlog was, worden verzwakt, 1
 - na de wapenstilstand / Twaalfjarig Bestand werd de strijd tegen Spanje hervat en het afsnijden van de toevoer van slaven / belemmeren van de Spaanse slavenhandel zou ervoor zorgen dat er minder geld naar de Spaanse oorlogskas zou vloeien 1
 - hieruit blijkt dat handel een manier was om de vijand te bestrijden (wat passend is bij het voeren van een oorlogseconomie) 1
- 12 **maximumscore 3**
 Voorbeeld van een juist antwoord is:
 - De ingrediënten voor de recepten van Bontekoe / het voorschrift van Bontekoe thee te gebruiken als medicijn wijzen op (KA) 'wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie', omdat deze ingrediënten / de thee vanuit overzeese gebieden werden aangevoerd 1
 - De werking van de medicijnen werd door Bontekoe bestudeerd, wat past bij (KA) 'de wetenschappelijke revolutie' 1
 - De aanvoer van overzeese producten stimuleerde wetenschappelijk onderzoek (in dit geval naar medicinale werking). 1
- 13 **maximumscore 2**
 Kern van een juist antwoord is:
 - door (KA) 'het streven van vorsten naar absolute macht' bepaalden in veel Europese landen de vorsten het religieuze beleid, waarbij het jodendom veelal werd vervolgd 1
 - maar in Alkmaar heerste meer tolerantie als gevolg van (KA) 'de bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek' 1
- Opmerking*
Alleen als er een juiste koppeling is van een gegeven met het kenmerkend aspect worden scorepunten toegekend

- 14 **maximumscore 3**
 Voorbeeld van een juist antwoord is:
- het verlichte denken gaat uit van de ratio, waarbij men naar natuurlijke oorzaken voor een ziekte zoekt / vaccineren als een wetenschappelijke aanpak ziet om een ziekte te voorkomen 1
 - in de bron is te lezen dat men wil dat iedereen gevaccineerd wordt, wat past bij het verlichte ideaal van gelijkheid, 1
 - maar een vaccinatieplicht zou in strijd zijn met het verlichte ideaal van vrijheid 1

Moderne tijd

- 15 **maximumscore 4**
 Kern van een goed antwoord is:
 het gedicht stelt dat (2 uit volgende)
- de democratische revoluties zorgen voor chaos / wanorde / rechteloosheid / dat de democratische revoluties het volk misleiden / idealen voorspiegelt die niet worden nagekomen, wat blijkt uit *Dat men alom van stap tot stap Gelijkheid, Vrijheid, Broederschap aan 't licht misleid gemeen [gewone volk] doet lezen het recht van Mens en Burgers preekt maar recht en orde verbreekt* 1
 - de democratische revoluties het volk duivelse ideeën ingeeft / het volk weghaalt bij het geloof, wat blijkt uit *Dat men met meer dan Duivels List de Godsdienst haar gezag betwist* 1
- Kern van het gedicht is een verlangen naar de tijd vóór de democratische revoluties / de hoop op het terugdringen van de democratische revoluties, wat passend is bij het conservatisme 1
- Opmerking*
Alleen als bij de tweede deelvraag een juiste koppeling van de kern van de boodschap van het gedicht en het conservatisme wordt gelegd, worden de scorepunten toegekend. 1
- 16 **maximumscore 2**
 Kern van een goed antwoord is:
 Het boek vertelt over een glorieuze periode uit de vaderlandse geschiedenis, wat vanwege het opkomend nationalisme, passend bij (KA) ópkomst van de politiek-maatschappelijke stromingen', een aantrekkelijk onderwerp was. 1
 De vrouwelijke hoofdpersoon is passend bij het opkomend feminisme, wat te verklaren valt vanuit (KA) 'de opkomst van emancipatiebewegingen' 1
- Opmerking*
Alleen bij een juiste koppeling van gegeven met het kenmerkend aspect worden scorepunten toegekend

- 17 **maximumscore 2**
 Voorbeeld van een goed antwoord is:
 Door haar grote mate van zelfstandigheid / doordat Bosboom-Toussaint lange tijd ongehuwd was en/of in haar eigen onderhoud voorzag, past zij niet bij het burgerlijk gezinsideaal waar een ondergeschikte positie van de vrouw / traditionele rolverdeling/ het ideaalbeeld van een getrouwde vrouw die zorgt voor het gezin centraal stond, de rol die uiteindelijk de hoofdpersoon van haar boek wel op zich neemt 2
- Opmerking*
Alleen als wordt ingegaan op Bosboom-Toussaint en het boek in combinatie met het burgerlijk gezinsideaal (of een omschrijving daarvan) worden de twee scorepunten toegekend
- 18 **maximumscore 4**
 Kern van een goed antwoord is:
1. In het bericht is te lezen dat modernisering / het volgen van het westerse voorbeeld van vernieuwing / afschaffen van oude/belemmerende tradities China zal behoeden voor rampspoed / China vooruitgang zal brengen (zodat het land geen nederlagen meer lijdt), 1
 wat past bij de Zelfversterkingsbeweging, die streefde naar modernisering (naar westers model) 1
2. De Alkmaarsche Courant stelt dat het Westen de wijsheid in pacht heeft (aangaande modernisering) / de westerse cultuur verheven is boven de Chinese cultuur / de Chinese cultuur is achtergebleven (en daardoor het land in het verderf stort), 1
 wat de onvrede van de Bokkers aanwakkert, omdat zij de traditionele normen en waarden als leidend zien / westerse bemoeienis / modernisering als ongewenst zien vanuit hun hang naar traditionele Chinese normen en waarden 1
- Opmerking*
Alleen wanneer een juiste verwijzing naar de bron wordt gegeven, wordt aan de uitleg van de conclusie een scorepunt toegekend
- 19 **maximumscore 4**
 Voorbeeld van een goed antwoord is:
- het artikel verwijst naar het uitroepen van de Republiek van Weimar (op 9 november 1918) / het einde van het keizerrijk / de overgang van het keizerrijk naar een democratische republiek 1
 - dat door de Economische Bond vanwege haar liberale standpunten over democratisering / haar streven naar deelname van zoveel mogelijk mensen aan het politieke proces wordt toegejuicht 2
 - maar ook met zorg wordt bekeken, omdat dergelijke revoluties ook kunnen leiden tot chaos / tot machtsovername door radicalen (zoals in Rusland / door de Russische revolutie) / kan leiden tot anarchisme 1

- 20 **maximumscore 4**
 Voorbeeld van een goed antwoord is:
1. De bron bevat geen bruikbare informatie voor deze onderzoeksvraag, omdat de bron geschreven is door een NSB-krant en daarom een eenzijdige belichting geeft van de gebeurtenissen rondom het arresteren van NSB-ers op 1 mei 1940 2
 2. De bron geeft wel bruikbare informatie over het politieke klimaat, door de manier waarop de gebeurtenissen en zogenaamde verantwoordelijken worden beschreven, waarmee duidelijk wordt dat Nederland bezet gebied is geworden / de NSB ongecensureerd dit voorbeeld kan gebruiken om de bevolking op te zetten 2
- 21 **maximumscore 2**
 Voorbeeld van een goed antwoord is:
 De bron is gemaakt in Alkmaar waardoor deze past bij het onderzoek, 1
 maar de foto is niet op te maken hoe groot de steun voor het nationaal-socialisme in geheel Alkmaar was / of de aanwezigen op het Waagplein allen uit Alkmaar afkomstig waren. 1
- 22 **maximumscore 2**
 Voorbeeld van een goed antwoord is:
 De Volksgemeinschaft was volgens de nazi's een 'raszuiver', 1
 klasseloos en tot een sociale en politieke eenheid gesmeed volk,
 waardoor een communist zoals Reineke gevangen werd gezet en
 het voor Hemelrijk verstandig was te liegen over zijn Joodse 1
 identiteit.
- 23 **maximumscore 3**
 Voorbeeld van een goed antwoord is:
1. Japan had (in 1931) een deel van China (Mantsjoerije) veroverd / een marionettenstaat gevestigd in Noord-China, waardoor Chu Kuang China heeft verlaten 1
 2. In de jaren de Tweede Wereldoorlog was de economie in Nederland nog niet op sterk niveau / liep de consumptie nog niet op, waardoor Chu Kuang naar China vertrok 1
 3. In 1949 werd China communistisch / nam Mao de macht in China over, waardoor Chu Kuang (als nationalist) naar Taiwan (en uiteindelijk Alkmaar) vertrok 1
- 24 **maximumscore 2**
 Voorbeeld van een goed antwoord is (twee uit deze):
1. Deelname aan het Eurovisie Songfestival past bij (KA) 'de eenwording van Europa'
 2. De Rudi Carell Show past bij (KA) 'de toenemende westerse welvaart die vanaf de jaren '60 van de 20e eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen'
 3. De ophef over Carells opmerking met betrekking tot de moskee past bij (KA) 'de ontwikkeling van pluriforme en multiculturele samenlevingen'

Bronvermelding

- Bron 1 https://www.alkmaar.nl/wp-content/uploads/sites/3/2021/04/Schaven-aan-Alkmaar-deel1_LR.pdf
- Bron 2 <https://www.geschiedenislokaalregionaalarchiefalkmaar.nl/images/alkmaar/pdf/De%20gilden%20nemen%20de%20stad%20over%20transcriptie.pdf>
- Bron 3 <https://www.geschiedenislokaalregionaalarchiefalkmaar.nl/bronnen/conflict-tussen-wereldlijke-en-geestelijke-macht-in-alkmaar>
- Bron 4 https://fr.m.wikipedia.org/wiki/Fichier:De_zeven_werken_van_barmhartigheid_Rijksmuseum_SK-A-2815-1.jpeg
- Bron 5 <https://www.geschiedenislokaalregionaalarchiefalkmaar.nl/bronnen/de-encyclopedie-van-clusius>
- Bron 6 <https://www.regionaalarchiefalkmaar.nl/verdieping/blog/894-het-jodenkerkhof-te-schoorl>
- Bron 7 <https://kranten.archiefalkmaar.nl/issue/ACO/1804-05-07/edition/null/page/1?query=Alkmaarsche%20Courant&period=7%20mei1804&sort=relevance>
- Bron 8 <https://geschiedenislokaalregionaalarchiefalkmaar.nl/images/alkmaar/pdf/De%20Waare%20Vrijheid.pdf>
- Bron 9 <https://www.regionaalarchiefalkmaar.nl/verdieping/blog/742-schat-aan-stukken-over-beleg-en-ontzet>
- Bron 10 https://books.google.nl/books?id=V9-F1u_r2IsC&pg=PP7&source=kp_read_button&hl=nl&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- Bron 11 https://kranten.archiefalkmaar.nl/issue/ACO/1895-05-12/edition/null/page/5?query=china&period=1840-1900&sort=relevance&f_periodicalcode%5B0%5D=ACO
- Bron 12 https://kranten.archiefalkmaar.nl/issue/ACO/1918-11-14/edition/null/page/4?query=sdap%20%20&period=1890-1920&sort=relevance&f_periodicalcode%5B0%5D=ACO
- Bron 13 <https://www.geschiedenislokaalregionaalarchiefalkmaar.nl/bronnen/de-alkmaarse-bloedraad>
- Bron 14 <https://www.geschiedenislokaalregionaalarchiefalkmaar.nl/bronnen/de-jeugdstorm-paradeert-in-alkmaar> (still uit videofragment)
- Bron 15 Dr. J. Hemelrijk, Kampherinneringen (1952, eigen beheer) deel II Sachsenhausen blz 5 en deel III Buchenwald blz 6-7
- Vraag 1 Diverse gegevens over burgemeesters afkomstig van Wikipedia
- Vraag 2 <https://www.alkmaarsecuyperskerk.nl/het-mirakel-van-alkmaar>
- Vraag 5 https://www.alkmaar.nl/wp-content/uploads/sites/3/2021/04/Schaven-aan-Alkmaar-deel1_LR.pdf p 26-27
- Vraag 9 G.N.M Vis, Jan Arentsz de mandenmaker van Alkmaar, voorman van de Hollandse reformatie (Hilversum 1992), p. 31-32
- Vraag 11 <https://noordbevelanddesign.wixsite.com/history/single-post/2020/09/16/west-indische-compagnie>
- Vraag 12 <https://www.regionaalarchiefalkmaar.nl/verdieping/blog/837-cornelis-bontekoe-de-theedokter>
- Vraag 23 <https://onh.nl/verhaal/de-eerste-chinees-in-alkmaar>
- Vraag 24 https://nl.wikipedia.org/wiki/Rudi_Carrell